MPSCKEEDA

UPSC, MPSC, COMBINE गट ब गट क, तलाठी, पोलीस भरती

एकच ॲप – अनलिमिटेड अभ्यासक्रम, अनलिमिटेड सराव!

संपूर्ण नोट्स +
अनलिमिटेड TEST सिरीज

टॉपिकनुसार नोट्स + PYQ

प्रत्येक विषयाच्या टॉपिकनुसार नोट्स + टॉपिकचे

100 PYQ प्रत्येक विषय

LIVE + कोणत्याही वेळेत टेस्ट सिरीज

टॉपिकनुसार, प्रत्येक टॉपिकचे 25 प्रश्नांचे

50 संच ऑल महाराष्ट्र रँकिंग

मिनी मॉक टेस्ट

संपूर्ण विषय किंवा कोणतेही दोन विषय
• 25 प्रश्न

200 टेस्ट विश्लेषणासहित

फुल मॉक टेस्ट

संपूर्ण पेपर स्वरूपात

200 टेस्ट विश्लेषणासहित

दिवाळी ऑफर

₹499 / एक वर्ष

किंवा

₹99 प्रति महिना

आत्ताच डाउनलोड करा

JOIN NOW • MPSCKEEDA APP

Google Play Store वर उपलब्ध • या पानावर कुठेही टॅप करा

भूगोल वन लायनर नोट्स – भाग 1

भारत : प्राकृतिक रचना, राज्ये, बेटे, नद्या, धरणे, प्रकल्प व हवामान

एकूण 241 महत्त्वाचे एक-ओळ मुद्दे • उत्तर ठळक अक्षरात

UPSC | MPSC | COMBINE गट ब | गट क | तलाठी | पोलीस भरती

1. भारत : प्राकृतिक रचना, राज्ये व बेटे (91)
2. नद्या, धरणे, कालवे व प्रकल्प (78)
3. हवामान, वातावरण व पाऊस (72)

विभाग 1

भारत : प्राकृतिक रचना, राज्ये व बेटे

मुद्दे 1 ते 91

1 भारताचे सर्वांत दक्षिणेकडील बेट — **ग्रेट निकोबार**.

2 क्षेत्रफळाने भारतातील सर्वांत मोठे राज्य — **राजस्थान**.

3 क्षेत्रफळाने भारताचा जगात **सातवा** क्रमांक लागतो.

4 क्षेत्रफळाने भारतातील सर्वांत लहान राज्य — **गोवा**.

5 भारतीय राज्यांपैकी सर्वाधिक लांब किनारपट्टी **गुजरात** या राज्याला आहे.

6 निलगिरी पर्वत **ठोकळ्या (Block) पर्वताचे** उदाहरण आहे.

7 सर्वाधिक राज्यांच्या सीमांना स्पर्श करणारे राज्य — **उत्तर प्रदेश**.

8 पोर्ट ब्लेअर — **दक्षिण अंदमान बेट**.

9 बॅरन व नारकोंडम ही ज्वालामुखी बेटे — **अंदमान व निकोबार**.

10 सौराष्ट्र, काठियावाड व कच्छ हे **द्वीपकल्प** हे भूरूप आहेत.

11 भारतात समुद्रकिनारा लाभलेली राज्ये **9**.

12 हिमालयातील अरुंद व अनुदैर्ध्य (रेखांशीय) दऱ्यांना **डून (दून)** म्हणतात.

13 कर्कवृत्त भारतातील **8** राज्यांतून जाते.

14 चारही बाजूंनी पर्वतरांगांनी वेढलेल्या पठाराला **आंतरपर्वतीय पठार** म्हणतात.

15 भारताचे सर्वांत दक्षिणेकडील टोक — **इंदिरा पॉइंट**.

16 दादरा व नगरहवेली हा प्रदेश **गुजरात व महाराष्ट्र** या राज्यांदरम्यान आहे.

नोट्स, PDF, TEST सिरीज साठी - Mpsckeeda हे ॲप डाउनलोड करा

17 कांगडा, लाहूल व स्पिती दऱ्या हिमालयाच्या **पंजाब हिमालय** या विभागात आहेत.

18 काराकोरम पर्वतरांगेचे प्राचीन नाव **कृष्णगिरी** होते.

19 भारतातील सर्वांत प्राचीन पर्वतरांग — **अरवली**.

20 भारताच्या एकूण क्षेत्रफळापैकी **सुमारे 43 %** भाग मैदानी आहे.

21 भारताच्या एकूण क्षेत्रफळापैकी **सुमारे 28 %** भाग पठारी आहे.

22 भूवैज्ञानिकांच्या मते आज हिमालय जेथे आहे तेथे पूर्वी **टेथिस समुद्र** होते.

23 हिमालयाच्या निर्मितीचे स्पष्टीकरण **भूपट्ट सांरचनिकी (Plate Tectonics)** या सिद्धांताने दिले जाते.

24 पश्चिम घाट व पूर्व घाट यांचे मिलनस्थान **निलगिरी** या टेकड्यांना म्हणतात.

25 निलगिरीतील सर्वोच्च शिखर — **दोड्डाबेट्टा (सुमारे 2,637 मी.)**

26 निलगिरी टेकड्या प्रामुख्याने **तमिळनाडू** या राज्यात आहेत.

27 माळवा पठार प्रामुख्याने **मध्य प्रदेश (व राजस्थानचा काही भाग)** या राज्यात आहे.

28 पिपली घाट खिंड **अरवली** या पर्वतरांगेत आहे.

29 लेह व श्रीनगर यांना जोडणारी खिंड — **झोजिला**.

30 सातपुडा पर्वतरांगेतील सर्वोच्च शिखर — **धुपगड (सुमारे 1,350 मी.)**

31 धुपगड शिखर **महादेव डोंगर (पचमढी)** या डोंगररांगेत आहे.

32 पालघाट खिंड **केरळ व तमिळनाडू** या दोन राज्यांना जोडते.

33 उत्तर भारत व दक्षिण भारत यांना वेगळी करणारी पर्वतरांग — **विंध्य पर्वतरांग**.

34 विंध्य पठार **स्तरित (गाळाचे) खडक** या प्रकारच्या खडकांनी बनलेले आहे.

35 मैकल डोंगररांग प्रामुख्याने — **छत्तीसगड-मध्य प्रदेश सीमा**.

36 छोटा नागपूर पठार हे **समप्राय मैदान (Peneplain)** या भूरूपाचे उदाहरण आहे.

37 नंदादेवी शिखर हिमालयाच्या **कुमाऊँ हिमालय** या विभागात आहे.

38 हिमालय पर्वताचे प्रमुख **तीन (हिमाद्री, हिमाचल, शिवालिक)** समांतर रांगांमध्ये विभाजन केले जाते.

39 बृहद् हिमालयाची (हिमाद्री) सरासरी उंची **सुमारे 6,000 मी.**

40 जगातील सर्वाधिक उंच शिखरे हिमालयाच्या **बृहद् हिमालय (हिमाद्री)** या रांगेत आहेत.

41 नंदादेवी शिखर **उत्तराखंड** या राज्यात आहे.

42 पूर्णपणे भारतात (सिक्कीम-नेपाळ सीमा) असलेले भारतातील सर्वोच्च शिखर — **कांचनजंगा**.

43 के-2 (गॉडविन ऑस्टिन) शिखर **काराकोरम** या पर्वतरांगेत आहे.

44 लघु हिमालयाची (हिमाचल) सरासरी उंची **3,700 ते 4,500 मी.**

45 शिमला, मसुरी, नैनिताल, राणीखेत, दार्जिलिंग ही थंड हवेची ठिकाणे हिमालयाच्या **लघु हिमालय (हिमाचल)** या रांगेत आहेत.

नोट्स, PDF, TEST सिरीज साठी - Mpsckeeda हे ॲप डाउनलोड करा

46 लघु हिमालयाच्या उतारांवरील लहान गवताळ कुरणांना काश्मीरमध्ये 'मर्ग' तर उत्तराखंडमध्ये **बुग्याल** म्हणतात.

47 सोनमर्ग व गुलमर्ग — **काश्मीर**.

48 हिमालयाची सर्वांत दक्षिणेकडील रांग — **शिवालिक (बाह्य हिमालय)**

49 शिवालिक रांगेची सरासरी उंची **600 ते 1,500 मी.**

50 शिवालिकमधील सपाट दऱ्यांना पश्चिमेस 'दून' तर पूर्वेस **दुआर** म्हणतात.

51 झास्कर व लडाख रांगांच्या दरम्यानून **सिंधू** ही नदी वाहते.

52 भारतातील सर्वांत खोल घळई (Gorge) — **बुंजी (सिंधू नदी)**

53 जम्मू-काश्मीरमधील पर्वतरांगांचा उत्तर/पूर्वेकडून दक्षिण/पश्चिमेकडे क्रम — **काराकोरम – लडाख – झास्कर – पीर पंजाल**.

54 पटकाई, लुशाई, गारो, खासी, जैंतिया व मिकीर टेकड्या — **ईशान्य भारत (पूर्वांचल)**

55 अरवली पर्वतरांग साधारणपणे **दिल्ली ते गुजरात (पालनपूर/अहमदाबादजवळ)** कोठपर्यंत पसरली आहे.

56 अरवलीतील सर्वोच्च शिखर — **गुरुशिखर (सुमारे 1,722 मी., माउंट अबू)**

57 कैलास–मानसरोवर यात्रेसाठी भारतीय यात्रेकरू **लिपुलेख** या खिंडीतून जातात.

58 क्षेत्रफळाने राजस्थानमधील सर्वांत मोठा जिल्हा — **जैसलमेर**.

59 हिमालयातील 'मेन सेंट्रल थ्रस्ट' **बृहद् हिमालय व लघु हिमालय** या रांगांच्या दरम्यान आहे.

60 'न्यू मूर' बेट — **बंगालचा उपसागर**.

61 स्वातंत्र्यापूर्वी 'काळे पाणी' म्हणून **अंदमान व निकोबार बेटे** हा प्रदेश ओळखला जात होता.

62 भारतातील एकमेव शीत वाळवंट — **लडाख**.

63 नाथू ला खिंड **सिक्कीम** या राज्यात आहे.

64 बोमडी ला खिंड **अरुणाचल प्रदेश** या राज्यात आहे.

65 **जेलेप ला** ही खिंड हिमाचल प्रदेशात नाही.

66 बुर्झिल व झोजिला खिंडी — **जम्मू-काश्मीर**.

67 मध्य प्रदेशातील सर्वोच्च शिखर — **धुपगड**.

68 जम्मू व काश्मीर खोरे यांना जोडणारी (पीर पंजालमधील) खिंड — **बनिहाल**.

69 2006 मध्ये भारत–चीन व्यापारासाठी पुन्हा उघडलेली हिमालयातील खिंड — **नाथू ला**.

70 तमिळनाडू व आंध्र प्रदेशच्या किनाऱ्याला **कोरोमंडल किनारा** म्हणतात.

71 भारताची पारंपरिक किनारपट्टी 7,516.6 कि.मी.; नव्या फेरमोजणीनुसार ती **11,098.81 कि.मी.** आहे.

72 शेवरॉय टेकड्या **तमिळनाडू** या राज्यात आहेत.

73 लक्षद्वीपमध्ये एकूण **36** बेटे आहेत.

74 बिहारचे विभाजन करून (2000) **झारखंड** हे नवे राज्य निर्माण झाले.

75 **कोलकाता** हे शहर कर्कवृत्ताच्या सर्वांत जवळ आहे.

76 कर्कवृत्त **बिहार** या राज्यातून जात नाही.

77 बिहारमधील **रांची** हे शहर झारखंडची राजधानी बनले.

नोट्स, PDF, TEST सिरीज साठी - Mpsckeeda हे ॲप डाउनलोड करा

78 राजस्थानची सर्वांत कमी लांबीची सीमा **पंजाब** या शेजारी राज्याला लागते.

79 पीर पंजाल रांग — **जम्मू-काश्मीर**.

80 डलहौसी हे थंड हवेचे ठिकाण **हिमाचल प्रदेश** या राज्यात आहे.

81 भारताची सर्वांत लांब भू-सीमा **बांगलादेश** या देशाशी आहे.

82 भारत सरकारच्या भूमिकेनुसार (पाकव्याप्त काश्मीरसह) भारतातील सर्वोच्च शिखर — **के-2 (गॉडविन ऑस्टिन)**

83 **मणिपूर** या राज्याची सीमा बांगलादेशला लागत नाही.

84 मणिपूरचा बहुतांश भूभाग **पर्वतीय** या प्रकारचा आहे.

85 राजस्थानची सर्वाधिक लांब सीमा **मध्य प्रदेश** या शेजारी राज्याला लागते.

86 छोटा नागपूर पठारावरील सर्वोच्च शिखर — **पारसनाथ**.

87 भारत **उत्तर व पूर्व गोलार्धात** आहे.

88 दक्षिण भारतातील सर्वोच्च शिखर — **अनाईमुडी (सुमारे 2,695 मी.)**

89 भारताची सर्वांत लहान भू-सीमा **अफगाणिस्तान** या देशाशी आहे.

90 भारतातील सर्वांत नवीन (तरुण) पर्वतरांग — **हिमालय**.

91 'जवाहर बोगदा' **बनिहाल खिंडीखाली** बांधलेला आहे.

विभाग 2

नद्या, धरणे, कालवे व प्रकल्प

मुद्दे 92 ते 169

92 भाक्रा-नांगल प्रकल्प **सतलज** या नदीवर आहे.

93 भारतातील सर्वांत मोठे कृत्रिम सरोवर (पारंपरिक उत्तर) — **गोविंद वल्लभ पंत सागर (रिहंद)**

94 जगातील सर्वाधिक उंचीचे नियोजित धरण 'रोगुन' **ताजिकिस्तान** या देशात आहे.

95 भारतातील सर्वांत लांब नदी — **गंगा**.

96 इंदिरा गांधी कालव्याला (राजस्थान कालवा) **सतलज (व बियास - हरिके बंधारा)** या नदीचे पाणी मिळते.

97 कावेरी नदी मिळते — **बंगालचा उपसागर**.

98 कावेरी पाणीवाटप वाद मुख्यतः **कर्नाटक व तमिळनाडू** या दोन राज्यांत आहे.

99 सरदार सरोवर प्रकल्प **नर्मदा** या नदीवर आहे.

100 भारतातील सर्वांत लांब कालवा — **इंदिरा गांधी कालवा**.

101 मानस नदी **ब्रह्मपुत्रा** या नदीची उपनदी आहे.

102 दामोदर नदीचा उगम होतो — **छोटा नागपूर पठार**.

103 कोयना धरण **कोयना (सातारा, महाराष्ट्र)** या नदीवर आहे.

104 साबरमती नदीकाठी **अहमदाबाद** हे शहर वसले आहे.

नोट्स, PDF, TEST सिरीज साठी - Mpsckeeda हे ॲप डाउनलोड करा

105 उत्तर भारत व दख्खनचे पठार यांच्यामधून पश्चिमेकडे वाहून पठारी प्रदेशाचे दोन भाग करणारी नदी — **नर्मदा**.

106 हिराकूड धरण **महानदी** या नदीवर आहे.

107 द्वीपकल्पीय भारतातील सर्वांत मोठी नदी — **गोदावरी**.

108 **यमुना** ही नदी गंगेला डाव्या किनाऱ्यावर मिळत नाही.

109 भारतातील पहिला बहुउद्देशीय नदी खोरे प्रकल्प **दामोदर** या नदीवर उभारला गेला.

110 ब्रह्मपुत्रा नदीचा उगम होतो — **तिबेट - मानसरोवराजवळील चेमायुंगडुंग हिमनदी**.

111 गंगा नदीचा त्रिभुज प्रदेश **चापाकार (Arcuate)** या प्रकारचा आहे.

112 जमशेदपूर शहर **सुवर्णरेखा व खरकई** या नद्यांच्या संगमावर वसले आहे.

113 बांगलादेशात गंगा (पद्मा) व ब्रह्मपुत्रेचा संयुक्त प्रवाह **मेघना** या नावाने ओळखला जातो.

114 गोव्याची राजधानी पणजी **मांडवी** या नदीकाठी आहे.

115 भारतातील सर्वांत उंच धबधबा म्हणून परीक्षेत पारंपरिकरीत्या **जोग (गेरसप्पा) धबधबा** हा विचारला जातो.

116 'दक्षिण गंगा' (दक्षिणेची गंगा) म्हणून प्रामुख्याने **गोदावरी** ही नदी ओळखली जाते.

117 कावेरी नदीकाठी **तिरुचिरापल्ली** हे शहर आहे.

118 रिहंद धरण **सोन** या नदीच्या उपनदीवर आहे.

119 अरवलीच्या पूर्वेकडून वाहणारी नदी — **बनास**.

120 माळवा पठारावर उगम पावणाऱ्या प्रमुख नद्या — **चंबळ व बेतवा**.

121 बांगलादेशात गंगा नदी **पद्मा** या नावाने ओळखली जाते.

122 **महानदी** ही नदी खाडीमुख (Estuary) न बनवता त्रिभुज प्रदेश बनवते.

123 भारतातील सर्वाधिक जलवाहतूक योग्य दोन नद्या — **गंगा व ब्रह्मपुत्रा**.

124 नर्मदा नदीचे उगमस्थान — **अमरकंटक**.

125 लुनी नदी लुप्त होते/मिळते — **कच्छचे रण**.

126 तिबेटमधील मानसरोवर परिसरात **सिंधू, सतलज व ब्रह्मपुत्रा** या नद्यांचे उगम आहेत.

127 भारतातील सर्वांत मोठे नदीबेट 'माजुली' **ब्रह्मपुत्रा** या नदीत आहे.

128 तुळबुल प्रकल्प **झेलम** या नदीशी संबंधित आहे.

129 नद्यांनी काठांवर नैसर्गिकरीत्या तयार केलेल्या बांधांना **पूरतट (Levees)** म्हणतात.

130 दक्षिण भारतातील **गोदावरी** या नदीचे खोरे सर्वांत मोठे आहे.

131 नद्यांतील जलप्रदूषण कशाद्वारे मोजले जाते — **विरघळलेल्या ऑक्सिजनच्या प्रमाणाने (DO/BOD)**

132 अलमट्टी धरण **कृष्णा** या नदीवर आहे.

133 सिंधू नदीचा उगम **मानसरोवराजवळ (तिबेट - बोखर चू हिमनदी)** होतो.

134 समप्राय मैदानाची (Peneplain) निर्मिती नदीच्या **वृद्धावस्था** या अवस्थेत होते.

135 गंगा व ब्रह्मपुत्रा यांचे उगम अनुक्रमे — **उत्तराखंड व तिबेट**.

नोट्स, PDF, TEST सिरीज साठी - Mpsckeeda हे ॲप डाउनलोड करा

136 **ब्रह्मपुत्रा** या नदीचा उगम भारतीय भूभागात नाही.

137 तिबेटमधील त्सांगपो नदी (ब्रह्मपुत्रा) **अरुणाचल प्रदेश** या राज्यातून भारतात प्रवेश करते.

138 वारंवार पात्र बदलण्यासाठी ओळखली जाणारी 'बिहारचे दुःखाश्रू' नदी — **कोसी**.

139 अमरकंटक पठारावर उगम पावून विरुद्ध दिशांना वाहणाऱ्या दोन नद्या — **नर्मदा व सोन**.

140 'बंगालचे दुःखाश्रू' **दामोदर** या नदीला म्हणतात.

141 तवा नदी **नर्मदा** या नदीची उपनदी आहे.

142 बिकानेर कालवा (गंग कालवा) **सतलज** या नदीतून काढला आहे.

143 खचदरीतून (Rift Valley) वाहणारी नदी — **नर्मदा**.

144 शिवसमुद्रम धबधबा **कावेरी** या नदीवर आहे.

145 उत्तर प्रदेशातील सर्वांत लांब कालवा — **शारदा कालवा**.

146 गांधी सागर धरण **चंबळ प्रकल्पाचा** भाग आहे.

147 गंगा नदी **हरियाणा** या राज्यातून वाहत नाही.

148 दक्षिणेकडून उत्तरेकडे वाहणारी नदी — **बेतवा**.

149 'ओडिशाचे दुःखाश्रू' म्हणून पारंपरिकरीत्या **महानदी** ही नदी ओळखली जाते.

150 कोपिली ही **ब्रह्मपुत्रा** या नदीची उपनदी आहे.

151 त्रिवेणी कालव्याला **गंडक** या नदीचे पाणी मिळते.

152 नागार्जुन सागर प्रकल्प **कृष्णा (आंध्र प्रदेश-तेलंगणा)** या नदीवर आहे.

153 हिमाचल प्रदेशातून वाहणाऱ्या प्रमुख नद्या — **बियास, सतलज, रावी, चिनाब**.

154 इंदिरा गांधी कालवा **हरिके बंधारा (सतलज-बियास संगम, पंजाब)** सुरू होतो.

155 माही नदी खोरे प्रकल्पाचा लाभ **राजस्थान व गुजरात** या राज्यांना होतो.

156 उगमस्थानी (गंगोत्री) गंगा नदी **भागीरथी** या नावाने ओळखली जाते.

157 राजघाट धरण **बेतवा** या नदीवर आहे.

158 टिहरी धरणाला **भागीरथी (व भिलंगना)** या नदीचे पाणी मिळते.

159 कृष्णा व गोदावरी नद्यांचे त्रिभुज प्रदेश **आंध्र प्रदेश** या राज्यात आहेत.

160 'दोआब' — **दोन नद्यांमधील सुपीक भूभाग**.

161 गंगेच्या **सोन** या उपनदीचा प्रवाह उत्तरमुखी आहे.

162 जोग धबधबा **कर्नाटक** या राज्यात आहे.

163 गोड्या पाण्याचा 'कल्पसर प्रकल्प' **गुजरात (खंबातचे आखात)** या राज्यात आहे.

164 **कोसी** या नदीची प्रमुख उपनदी 'अरुण' असून ती तिबेटमधून येते.

165 नदीचा वेग दुप्पट केल्यास तिची वहनशक्ती (वाहून नेता येणाऱ्या कणांचे वजन) **64 पट** होते.

166 गंगा खोऱ्यात गंगेनंतरची सर्वांत लांब (गंगेची सर्वांत लांब उपनदी) — **यमुना**.

167 अरबी समुद्राला मिळणारी नदी — **तापी**.

168 नर्मदा नदीचा बहुतांश प्रवाह **मध्य प्रदेश** या राज्यातून जातो.

169 हिमालयापलीकडील (Trans-Himalayan) नद्या — **सिंधू, सतलज व ब्रह्मपुत्रा**.

नोट्स, PDF, TEST सिरीज साठी - Mpsckeeda हे ॲप डाउनलोड करा

विभाग 3

हवामान, वातावरण व पाऊस

मुद्दे 170 ते 241

170 भारतातील सर्वाधिक पावसाचे ठिकाण — **मॉसिनराम**.

171 उत्तर भारताच्या मैदानी भागात हिवाळ्यात पाऊस **पश्चिमी विक्षोभ (Western Disturbances)** पडतो.

172 वातावरणाच्या **आयनांबर (आयनमंडल)** या थरातून रेडिओ लहरी परावर्तित होतात.

173 वातावरणात सर्वाधिक प्रमाणात असणारा वायू — **नायट्रोजन**.

174 वातावरणाचा सर्वांत खालचा थर — **तपांबर (क्षोभमंडल)**

175 **भूमध्य सागरी प्रदेश** या हवामान प्रदेशात हिवाळ्यात पाऊस पडतो.

176 ओझोनचा थर वातावरणाच्या **स्थितांबर (समतापमंडल)** या थरात आढळतो.

177 भारतात सर्वाधिक पाऊस **नैर्ऋत्य मान्सूनमुळे** पडतो.

178 वाळवंटात ढग असूनही पाऊस का पडत नाही — **आर्द्रता कमी असल्याने**.

179 'डोलड्रम' — **विषुववृत्ताजवळील कमी दाबाचा शांत पट्टा**.

180 भारतातील सर्वोच्च तापमानाची नोंद (51 °C, मे 2016) झाली — **फलोदी (राजस्थान)**

181 'टोर्नेडो' — **अत्यंत कमी दाबाचे तीव्र चक्रवात**.

182 पृथ्वीच्या वातावरणाची घनता **तपांबर** या थरात सर्वाधिक असते.

183 **टुंड्रा प्रदेश** या नैसर्गिक प्रदेशात उन्हाळ्यात सूर्य मावळत नाही (मध्यरात्रीचा सूर्य)

184 वातावरणात वर जाताना न्यूनतम तापमानाची सीमा **मध्यांबर सीमा (मेसोपॉज)** या नावाने ओळखली जाते.

185 भारतात नैर्ऋत्य मान्सूनचा काळ साधारणपणे — **जून ते सप्टेंबर**.

186 हिवाळ्यात (ईशान्य मान्सूनमुळे) सर्वाधिक पाऊस **तमिळनाडू** या राज्यात पडतो.

187 पृथ्वीच्या वातावरणाचा सुमारे 97 % भाग **सुमारे 29 कि.मी.** उंचीपर्यंत आढळतो.

188 हवा कशी असताना वायुदाब सर्वाधिक असतो — **थंड व कोरडी**.

189 प्रतिचक्रवातात वायुदाब **केंद्रात** सर्वाधिक असतो.

190 विजांचा कडकडाट व ढगांच्या गडगडाटासह **आरोह (संवहनी) पाऊस** पडतो.

191 मान्सून प्रदेशात सर्वाधिक पाऊस **ईशान्य भारत** पडतो.

192 मध्य चिली (दक्षिण अमेरिका) हा **भूमध्य सागरी हवामान** प्रदेशाचे उदाहरण आहे.

193 उष्ण मान्सून हवामान प्रदेशाचा सर्वाधिक विस्तार **आशिया** खंडात आहे.

194 काँगो खोऱ्यात **विषुववृत्तीय** या प्रकारचे हवामान आढळते.

195 व्यापारी वारे **उपोष्ण उच्च दाब पट्ट्यापासून विषुववृत्ताकडे** वाहतात.

नोट्स, PDF, TEST सिरीज साठी - Mpsckeeda हे ॲप डाउनलोड करा

196 **ताज्या बर्फाने आच्छादित जमीन** हा पृष्ठभाग सूर्यप्रकाश सर्वाधिक परावर्तित करतो (सर्वाधिक अल्बेडो)

197 एखाद्या ठिकाणच्या विशिष्ट वेळेच्या तापमान, पाऊस, वायुदाब इ. स्थितीला **हवा (मौसम)** म्हणतात.

198 वातावरणातील दैनंदिन हवामान बदल **तपांबर** या थरात होतात.

199 पृथ्वी व अंतराळ यांमधील वातावरण नसते तर आकाशाचा रंग कसा दिसला असता — **काळा**.

200 पृथ्वीवरील अक्षांशीय उष्णता संतुलनासाठी **वातावरणीय वारे व सागरी प्रवाह** हे घटक जबाबदार आहेत.

201 **अतिवृष्टी व हिमवृष्टीचे प्रदेशांत** घरांची छपरे अतिशय उतरती बांधली जातात.

202 पाण्याचे वाफेत रूपांतर होण्याच्या क्रियेला **बाष्पीभवन** म्हणतात.

203 नकाशावर समान वायुदाबाची ठिकाणे जोडणाऱ्या रेषांना **समदाब रेषा (Isobars)** म्हणतात.

204 उन्हाळ्यात पाऊस पडणारा हवामान प्रदेश — **मान्सून प्रदेश**.

205 भारताच्या पश्चिम किनाऱ्यावर पाऊस **नैर्ऋत्य मान्सूनमुळे** पडतो.

206 टोर्नेडो प्रामुख्याने **उत्तर अमेरिका (USA)** या प्रदेशाशी संबंधित आहेत.

207 प्रतिचक्रवाताचे वैशिष्ट्य — **निरभ्र आकाश व शांत हवा**.

208 केंद्रातून बाहेरच्या दिशेने वाहणाऱ्या उच्च दाबाच्या वाऱ्यांच्या प्रणालीला **प्रतिचक्रवात** म्हणतात.

209 सर्वाधिक विनाशकारी (स्थानिक) चक्रवात — **टोर्नेडो**.

210 उत्तर गोलार्धात चक्रवातातील वारे **घड्याळाच्या काट्यांच्या विरुद्ध (वामावर्त)** या दिशेने फिरतात.

211 दक्षिण गोलार्धात चक्रवातातील वारे **घड्याळाच्या दिशेने (दक्षिणावर्त)** या दिशेने फिरतात.

212 'ट्विस्टर' — **अमेरिकेतील टोर्नेडोचे नाव**.

213 चक्रवातांच्या उत्पत्तीसंदर्भातील 'ध्रुवीय वाताग्र सिद्धांत' **जे. बर्कनीझ (Bjerknes)** यांनी मांडला.

214 हरिकेन — **उष्ण कटिबंधीय चक्रवात (अटलांटिक भाग)**

215 चक्रवाताच्या मध्यभागातील शांत क्षेत्राला **चक्रवाताचा डोळा (Eye)** म्हणतात.

216 थंड व जड हवा उष्ण व हलक्या हवेला वर ढकलते तेव्हा **शीत वाताग्र** तयार होतो.

217 उच्च स्तरावरील ढग — **पक्षाभ (Cirrus) मेघ**.

218 समुद्रकिनाऱ्यालगत धुके तयार होण्याचे प्रमुख कारण — **अभिवहन (Advection)**

219 दुय्यम (Secondary) प्रदूषक — **ओझोन (भूपृष्ठालगतचा)**

220 'टायफून' येणाऱ्या चक्रवातांना म्हणतात — **चीन-जपान (पश्चिम पॅसिफिक) भागातील**.

221 ऑस्ट्रेलियात उष्ण कटिबंधीय चक्रवातांना **विली-विली** म्हणतात.

222 भारतातील सर्वांत कमी पावसाच्या ठिकाणांपैकी एक (शीत वाळवंट) — **लेह**.

223 बॅरोमीटरचा पारा अचानक खाली आल्यास **वादळी हवामान** ही स्थिती दर्शवते.

224 संध्याकाळी सर्वाधिक लाल (रंगीत) दिसणारे ढग — **पक्षाभ (Cirrus)**

नोट्स, PDF, TEST सिरीज साठी - Mpsckeeda हे ॲप डाउनलोड करा

225 पृथ्वीच्या प्रारंभिक वातावरणात **ऑक्सिजन** हा वायू नव्हता.

226 भारतीय हवामानाचे सर्वांत महत्त्वाचे वैशिष्ट्य — **ऋतूनुसार वाऱ्यांच्या दिशेची उलटापालट (मान्सून)**

227 आम्लवर्षेसाठी प्रामुख्याने **कारखान्यांच्या धुरातील सल्फर व नायट्रोजन ऑक्साइड्स** हे घटक जबाबदार आहेत.

228 मुसळधार पाऊस (व गडगडाट) **गर्जन्मेघ (Cumulonimbus)** या ढगांमुळे पडतो.

229 मृगजळ हे **पूर्ण आंतरिक परावर्तन** या भौतिक घटनेचे उदाहरण आहे.

230 ओझोन थर संरक्षण आंतरराष्ट्रीय दिन **16 सप्टेंबर** साजरा केला जातो.

231 नियमित (ग्रहीय) वारे — **व्यापारी वारे**.

232 हिवाळ्यात सर्वाधिक पाऊस प्रायद्वीपीय भारताच्या **कोरोमंडल किनाऱ्यावर** पडतो.

233 ढगांचा गडगडाट वातावरणाच्या **तपांबर** या थरात होतो.

234 भारतात उष्ण कटिबंधीय चक्रवातांची तीव्रता सर्वाधिक जाणवते — **बंगालचा उपसागर (पूर्व किनारा)**

235 उत्तर भारतात उन्हाळ्यात वाहणाऱ्या उष्ण व कोरड्या वाऱ्याला **लू** म्हणतात.

236 भारतातील सर्वाधिक पूरप्रवण राज्य — **बिहार (व आसाम)**

237 'मान्सून' या शब्दाचा अर्थ **ऋतूनुसार वाऱ्यांच्या दिशेत बदल**.

238 दक्षिण गोलार्धात वारे डावीकडे वळण्याचे कारण **पृथ्वीचे परिवलन (कोरिऑलिस बल)**

239 समान पाऊस असलेली ठिकाणे जोडणाऱ्या रेषांना **समवृष्टी रेषा (Isohyets)** म्हणतात.

240 वातावरणातील स्थायी (प्रमाण न बदलणारा) वायू नसलेला — **कार्बन डायऑक्साइड**.

241 समशीतोष्ण कटिबंधात सामान्यतः **आवर्त (चक्रवातीय) पाऊस** या प्रकारचा पाऊस पडतो.

सर्व विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी हार्दिक शुभेच्छा! — Mpsckeeda

नोट्स, PDF, TEST सिरीज साठी - Mpsckeeda हे ॲप डाउनलोड करा